

Chefsjustitieombudsmannen
Claes Eklundh

Handläggningen hos överåklagare av en anmälan mot en kammaråklagare för försummelser i tjänsten

---

I ett beslut den 7 december 1999 anförde chefsJO Eklundh bl.a. följande.

Anmälan

I en anmälan till JO kritiserade advokaten AA överåklagaren BB vid Åklagarmyndigheten i Göteborg för att hon inte hade fattat beslut i ett ärende där han riktat klagomål mot dåvarande kammaråklagaren CC för försummelser i tjänsten.

Utredning

Diarieblad och akten i Åklagarmyndighetens i Göteborg ärende --- samt akten i myndighetens ärende --- infordrades och granskades.

Vid granskningen av diariebladet och akten i ärende --- framkom att anmälan inkom den 20 februari 1998 och i brottmålsdiariet handlades under kategorin tjänstefel. Den 30 april 1998 begärde kansliåklagaren DD att CC skulle yttra sig över innehållet i AA:s anmälan. CC inkom med ett yttrande den 22 maj 1998.

Riksåklagaren anmodades att inkomma med utredning med avseende på handläggningen av advokaten AA:s anmälan m.m. i Åklagarmyndighetens i Göteborg ärende ---.

Riksåklagaren skulle också yttra sig och redovisa sin bedömning av det som kommit fram.

Riksåklagaren (biträdande riksåklagaren EE) kom in med ett yttrande till vilket hade fogats yttranden från överåklagaren BB och numera biträdande chefsåklagaren DD.

DD

Handläggningen

Ifrågavarande ärende gäller en anmälan från advokat AA Enligt anmälan skulle dåvarande kammaråklagaren CC inte ha vidtagit ”några åtgärder” med anledning av

ett antal anmälda överträdelse av besöksförbud. Vidare anmärkte AA på innehållet i ett telefax som CC sänt till honom.

Av utdrag ur diariet kan jag utläsa att ärendet anhängiggjordes den 20 februari 1998 och att det fem dagar därefter överlämnades till min dåvarande kollega Magnus Bolin för beredning.

Jag kan inte utläsa när ärendet överlämnades till mig för beredning. Jag brukar dock alltid omgående gå igenom ett nytt ärende för att göra en prioriteringsbedömning. Jag utgår från att jag gjort det även i detta fall. Jag kommer dock ihåg att jag efter genomgången av ärendet omgående tog kontakt med CC. Anledningen till att jag kommer ihåg detta är att hon inom kort skulle gå i pension.

Efter genomgången och kontakten med CC så kunde jag snabbt konstatera att CC hade vidtagit åtgärder för att utreda de anmälda överträdelseerna. Jag fick vidare klart för mig att Göteborgs tingsrätt den 10 november 1997 dömt den tilltalade till fängelse i åtta månader och att ett flertal av de anmälda överträdelseerna låg i tiden före domen. CC nämnde att fråga kunde bli om förundersökningsbegränsning beträffande de gärningar som låg i tiden före tingsrättsdomen (se beslut den 25 juni 1998).

Beträffande de överträdelse som inträffat efter tingsrätts dom väcktes sedermera åtal (se beslut den 30 oktober 1998).

Jag fick i uppdrag att anmoda CC att avge ett yttrande. Av handlingarna kan jag se att jag gjorde detta den 30 april 1998. Ett yttrande från CC förelåg den 22 maj 1998. Därmed var ärendet i princip klart att förbereda för en föredragning.

Mot bakgrund av vad som sålunda framkommit i ärendet fann jag ingen anledning att handlägga ärendet med förtur.

Av handlingarna framgår att jag vid två tillfällen besvarat förfrågningar från AA om när beslut kunde förväntas i ärendet. Vid det första tillfället (980625) besvarade jag förfrågan per telefon och vid det andra tillfället (990216) per brev. Vid det första tillfället har jag troligen upplyst AA om att handläggningstiden var lång. Vid det andra tillfället var det min ambition att ärendet skulle bli klart under första kvartalet 1999. Det mål som överåklagaren då hade satt upp var att alla överprövningsärenden och så kallade klagomålsärenden som inkommit under första halvåret 1998 skulle vara avverkade senast per den 30 juni 1999.

Den 1 juni 1999 tillträdde jag en annan tjänst. Det var min ambition att ärendet skulle vara klart innan dess – jag påbörjade till och med arbetet med att förbereda en föredragning. Under maj månad i år var jag under viss tid ensam kansliåklagare och tyvärr hann jag inte med ärendet. Under juni månad förberedde och föredrog jag några andra ärenden som jag blivit ombedd att slutföra. Inte heller då räckte tiden till.

Ärendet är numera avgjort.

Kansliåklagarens arbetsuppgifter

För att ge en rättvis bild av mina arbetsuppgifter och framförallt av min arbetsbelastning under tiden som kansliåklagare vill jag anföra följande.

Jag var kansliåklagare under tiden oktober 1996–den 31 maj 1999. Från och med maj månad 1997 var vi två kansliåklagare.

Till kansliåklagarens arbetsuppgifter av juridisk art hörde att bereda och föredra överprövningsärenden, klagomålsärenden och remissyttranden av olika slag. Under 1997 inkom 347 överprövningsärenden och 51 klagomålsärenden. Under 1998 och första halvåret 1999 inkom 322/62 respektive 166/25 ärenden.

Till arbetsuppgifterna hörde även att biträda överåklagaren och biträdande överåklagaren i uppgifter av administrativ karaktär. Jag har således biträtt i arbetet med till exempel verksamhetsplanering, återrapportering, säkerhet och tillsyn. Ofta fick jag uppdrag att ingå i olika arbetsgrupper såsom till exempel den så kallade lottningsgruppen vars arbetsuppgift var att göra en översyn av vårt lottningssystem.

Utöver ovan nämnda arbetsuppgifter hade kansliåklagaren att svara för direkta kontakter med andra myndigheter och med allmänheten. Således kopplades alla inkommande telefonsamtal till kansliåklagaren. Arbetsituationen på överåklagarens kansli har många gånger varit oerhört ansträngd. Jag och min kollega tvingades många gånger att göra "blixtryckningar" för att ta itu med en fråga eller ett problem som dök upp och krävde snabb behandling.

Under hösten 1998 handlade jag även ett större eko-mål i hovrätten.

Arbetet – såväl inom det juridiska som det administrativa blocket – föranledde ständiga omprioriteringar.

Sett i ett backspegelperspektiv – särskilt med beaktande av att CC inom kort skulle gå i pension – borde kanske ärendet avgjorts tidigare. Emellertid medförde arbetsbelastningen och de ständiga omprioriteringarna att genomströmningstiden blev lång.

BB

Som DD anfört i sina upplysningar inkom klagomålen mot CC den 20 februari 1998. Ärendet har varit färdigt för föredragning sedan den 22 maj 1998. Först den 13 september 1999 fattades beslut i ärendet. Det kan utan vidare konstateras att ärendets handläggning tagit oacceptabelt lång tid.

Vi har alltsedan 1997 haft en betydande balans av överprövnings- och klagomålsärenden på överåklagarens kansli. Vissa perioder har vi haft en balans på cirka 200–250 överprövnings- och klagomålsärenden. Varje månad upprättas en balansförteckning över dessa ärenden. Jag har kunnat konstatera att situationen stundtals varit djupt otillfredsställande.

Två kansliåklagare bereder och föredrar ärendena antingen för mig eller biträdande överåklagaren. Detta ärende skulle i första hand ha föredragits för mig. Jag hade tidigare anmodat DD att inhämta yttrande från CC.

Vi har åtskilliga gånger diskuterat den besvärade balanssituationen.

Många ärenden har måst prioriteras på bekostnad av andra. Jag har på olika sätt försökt komma till rätta med problemet. Vid vissa tillfällen har extra föredraganden tjänstgjort på kansliet. Det har emellertid varit svårt att längre perioder avdela åklagare för tjänstgöring på kansliet, eftersom det i hela distriktet rått brist på åklagare och den operativa åklagarverksamheten kommit i första hand.

Arbetsituationen är nu betydligt bättre. Enligt en balanslista upprättad 1999-10-04 finns 26 klagomålsärenden i balans varav ett inregistrerades 1998 samt 102 överprövningsärenden varav 12 inregistrerades 1998. Målet är att inte något ärende skall ta längre tid från inkommet till beslut än ett halvår. Ännu så länge är inte målet nått, men vi har kommit ett stycke på väg. Balansen har på det senaste halvåret halverats.

Jag kan inte annat än beklaga att ärendet tagit så lång tid.

EE anslöt sig till de synpunkter BB avgivit i sitt yttrande och konstaterade att det var beklagligt att handläggningen dragit ut på tiden.

Bedömning

Anmälan från AA avser påstådda försummelser i tjänsten av en kammaråklagare. Riksåklagaren har föreskrivit (RÅFS 1996:1 4 §) att anmälningar mot åklagare som innehar den tjänsteställning som är aktuell i detta ärende skall handläggas av överåklagare. Uppkommer fråga om att inleda förundersökning eller att göra anmälan till Statens ansvarsnämnd skall ärendet överlämnas till Riksåklagaren.

Överåklagaren kan i sin tillsynsverksamhet inhämta yttranden från exempelvis en kammaråklagare över vad som förekommit i ett ärende. I detta fall har ett yttrande inhämtats och biträdande överåklagaren Birgitta Fernqvist har efter att bl.a. ha tagit

del av yttrandet, den 13 september 1999, beslutat att inte vidta någon ytterligare åtgärd i ärendet.

Vid handläggningen av ett ärende av denna art bör överåklagaren först ta ställning till om det redan på grund av innehållet i anmälan finns anledning att inleda förundersökning och, om så befinns vara fallet, överlämna ärendet till Riksåklagaren för ställningstagande. Om förundersökning däremot inte skall inledas bör beslut därom fattas så snart som möjligt. Sedan ställningstagande till frågan om förundersökning skall inledas eller inte föreligger kan överåklagaren övergå till att pröva det anmälda förfarandet inom ramen för ett tillsynsärende och i detta inhämta ett yttrande från berörd åklagare. Att inhämta ett sådant yttrande innan beslut i förundersökningsfrågan föreligger innebär i realiteten att en förutredningsåtgärd vidtas. Som nämnts i tidigare beslut (se JO 1997/98 s. 98) är utrymmet för förutredningsåtgärder ytterst begränsat. Till detta kommer att det tillämpade förfarandet kan innebära en risk att den anmälda åklagaren medvetet eller omedvetet lämnar för honom oförmånliga uppgifter, vilka sedermera kan komma att användas mot honom vid en straffrättslig prövning. Ett sådant förfarande medför således en risk för att åklagarens rättssäkerhetsintressen skulle kunna trädas för när.

Det är av grundläggande betydelse för tilliten till samhällets verksamhet för att utreda påstådda brott av exempelvis åklagare, domare och polismän, och därmed ytterst för allmänhetens förtroende för bl.a. åklagarväsendet, att utredningen av anmälningar mot dessa befattningshavare bedrivs på ett i alla hänseenden korrekt sätt. Det för den brottsutredande verksamheten gällande grundsatsen att handläggningen måste ske i sådana former att den inte ger fog för ifrågasättande av de utredande myndigheternas objektivitet har här en alldeles särskild tyngd.

Orsaken till att ärendet inte avgjordes tidigare är svår att förstå. Jag är dock medveten om att man inom åklagarväsendet av olika skäl måste prioritera vissa ärenden framför andra. Det framstår emellertid även mot denna bakgrund som anmärkningsvärt att ärendet inte slutförts tidigare än vad nu kom att ske. Jag noterar därför med tillfredsställelse att BB vidtagit åtgärder för att förbättra balanssituationen och att arbetssituationen nu förbättrats.

Vad som kommit fram i övrigt ger mig inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande.